

De Hoeksteen

Christelijke Basisschool

Protocol

Sociale Veiligheid

(Verkorte versie)

2026-2027

CBS De Hoeksteen

INHOUD

1. Vooraf	4
2. De uitgangspunten	5
2.1 Doel	5
2.2 De uitgangspunten	5
3. Uitgangspunten Sociale Veiligheid	6
3.1 - We willen te vertrouwen zijn	6
3.2 - Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen	6
3.3 - We geven het goede voorbeeld.....	6
4. Wat doen we preventief en hoe doen we dat?	7
4.1 Inhoud Kanjertraining	7
4.2 De petten	7
4.3 Het gaat mis als je niet doet als jezelf	8
4.4 Smileyposter	8
4.5 Afsprakenposter	9
5. Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?	11
5.1 Gedoe hoort erbij en is leerzaam	11
5.2. Fase 1: Kind heeft last van een ander.....	11
5.3 Fase 2: het storende gedrag gaat door	12
5.4 Fase 3: iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten	12
5.5 Digitaal pesten.....	13
6. De rol van leerkrachten, ouders en MT bij grensoverschrijdend gedrag	14
6.1 Wat is grensoverschrijdend gedrag?	14
6.2 Fysieke veiligheid in gevaar?	14
6.3 Onmacht versus onwil.....	14
6.4 Ouders die een andere opvatting hebben	14
6.5 Stappenplan grensoverschrijdend gedrag.....	15
6.6 Vertrouwenspersoon.....	16
7. Zien! en SEO-leerlijnen	17
7.1 Zien! (groep 3-8).....	17
7.1.1 Leerlingvragenlijst	17
7.1.2 Leerkrachtvragenlijst	17
7.1.3 Aanpak na afname vragenlijst.....	17
7.2 Leerlijn SEO (groep 1 en 2)	17

7.2.1 Doel observatie	18
7.2.2 Aanpak na observatie.....	18
7.3 Sociogram	18

1. VOORAF

Het team van De Hoeksteen vindt het belangrijk dat kinderen zich veilig voelen op school. Alleen vanuit een gevoel van veiligheid krijgt elk kind de kans zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Een Sociale Veiligheid Protocol heeft als doel dat leerlingen zich zowel sociaal, psychisch als fysiek veilig voelen. Tevens zorgt dit protocol ervoor dat leerlingen, leerkrachten, oa-ers en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties en hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt. Dit document bevat een samenvatting van het volledige Protocol Sociale Veiligheid.

Vanuit het geloof in Jezus Christus willen we de missie van de Hoeksteen, namelijk 'Fundament voor je toekomst' vormgeven. Dit betekent dat wij geloven dat ieder mens uniek door God geschapen is en een geliefd kind van God is. Daarom wil de school voorwaarden scheppen voor een optimale ontplooiing van ieder kind, voor elkaar en de schepping. Een zorgvuldig opgesteld Sociale Veiligheid Protocol draagt hieraan bij.

2. DE UITGANGSPUNTEN

2.1 DOEL

Als team van de Hoeksteen streven wij ernaar dat alle kinderen zich vrij en veilig voelen bij ons op school. Een veilige omgeving is immers de basis voor optimale ontwikkeling. Met dit protocol willen we proactief inspelen op situaties die zich kunnen voordoen rondom de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Het biedt ouders en het team houvast en duidelijke richtlijnen om ongewenst en grensoverschrijdend gedrag te voorkomen en, waar nodig, aan te pakken.

Zo zorgen we er samen voor dat de veiligheid voor ieder kind behouden blijft.

2.2 DE UITGANGSPUNTEN

Een goed en veilig pedagogisch klimaat kan alleen worden gewaarborgd wanneer er een duidelijke visie is op hoe we met elkaar omgaan.

3. UITGANGSPUNTEN SOCIALE VEILIGHEID

De pedagogische visie van de Kanjertraining vormt het uitgangspunt van hoe wij met elkaar omgaan op school. Deze visie wordt verwoord in de volgende drie punten:

3.1 - WE WILLEN TE VERTROUWEN ZIJN

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn zoals God je heeft geschapen. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, dan is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.

3.2 - WIJ, LEERKRACHTEN EN OUDERS, ZIJN SAMEN HET GEZAG VAN HET FATSOEN

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord. Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door angsten, cynisme of ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar vanuit een christelijke grondhouding.

3.3 - WE GEVEN HET GOEDE VOORBEELD

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om.
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media.
- Indien zich een probleem voordoet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

De visie (vanuit de Kanjertraining) wordt samen met de kinderen omgezet in een klassenmissie. Deze wordt samen met de kinderen bepaald. Wat voor groep willen wij zijn? De smileyposter is het uitgangspunt om de missie te formuleren.

4. WAT DOEN WE PREVENTIEF EN HOE DOEN WE DAT?

4.1 INHOUD KANJERTRAINING

Om leerlingen te ondersteunen in hoe zij naar zichzelf kijken en hoe zij met anderen omgaan, wordt in de groepen 1 tot en met 8 wekelijks minstens een half uur besteed aan sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit gebeurt aan de hand van de Kanjertraining en het bijbehorende lesmateriaal. Vanuit een preventieve insteek richten we ons op het voorkomen van pestgedrag en het overschrijden van grenzen. We willen kinderen leren hoe ze zowel hun eigen belangen als die van anderen kunnen respecteren, met daarbij oog voor de normen en waarden die in onze samenleving belangrijk zijn.

4.2 DE PETTEN

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petten met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. Laat het kind ook kind zijn. Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties. Teveel vertrouwen kan omslaan in naïviteit. Een witte pet is dus meestal positief, maar blijf daarin wel je eigen welzijn beschermen.	De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en blauwe pet zie je dan...
Je kunt jezelf zijn in combinatie met de blauwe pet. De blauwe pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettige stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de blauwe pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander. Ouders en leerkrachten laten met de wit-blauwe pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.	Blauw met wit • Vertrouwen • Duidelijk • Doorzetter • Leiderschap
De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativierend, luchtig, handelt met levensvreugde. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speelt kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.	Rood met wit • Vertrouwen • Vrolijk • Humor • Positief denken
Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.	Geel met wit • Vertrouwen • Vriendelijk • Bescheiden • Behulpzaam

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (blauwe pet), bij een ander in te onderdanig angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopgedrag (rode pet).

In klassen waar het vertrouwen wegvalt ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn dan even de weg kwijtgeraakt.

4.3 HET GAAT MIS ALS JE NIET DOET ALS JEZELF

Het gaat mis als we niet meer onszelf zijn. Je hebt geen vertrouwen in jezelf, de ander of de situatie. Dan valt de witte pet weg. Je doet dan zo:

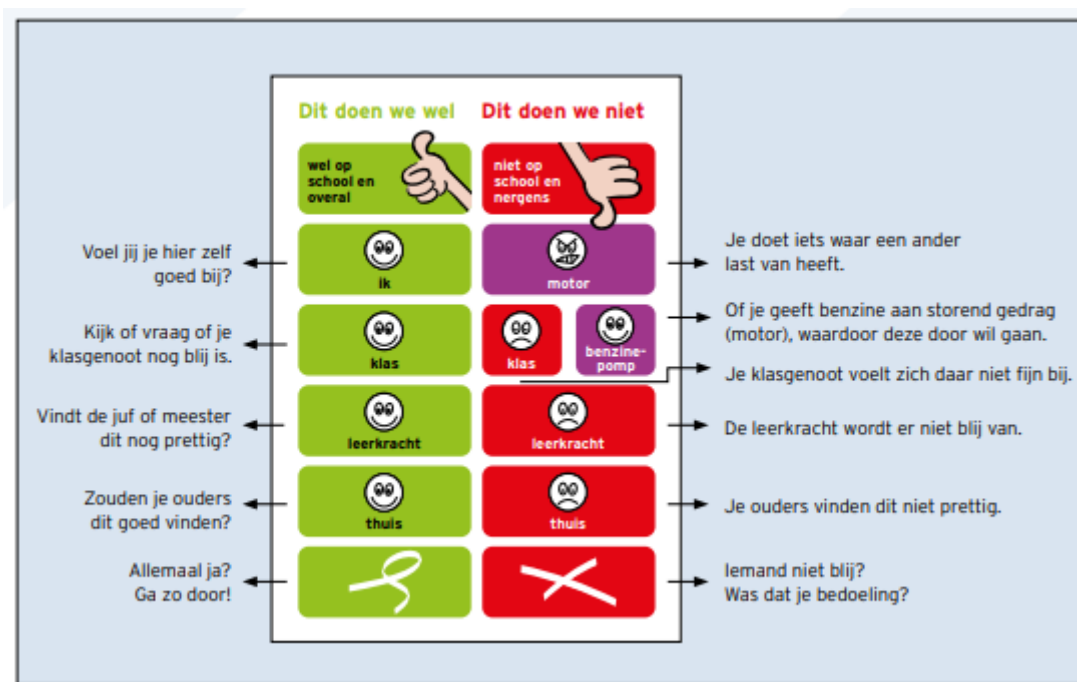
Zorg je ervoor dat je zelf krijgt wat je wilt, maar gun je de ander zijn geluk niet. Wil je graag het gevoel van macht en status hebben. Denk je vooral in winnen-verliezen.	Blauw • Bazig of gemeen • Dwingend • Kan zich ook fysiek uiten in gedrag als duwen, slaan, pesten
Doe je wat er maar in je opkomt. Je denkt niet na over de gevolgen voor jezelf of de ander en je houdt er geen rekening mee. Je loopt mee met storend gedrag en helpt dat ook in stand te houden door mee te doen of erom te lachen.	Rood • Onverschillig of cynisch • Uitlachen, meelopen • Grappen ten koste van jezelf of anderen
Trek je je terug of doe je zielig of te bang en laat dat merken door gaan zeuren of snel te huilen.	Geel • Zielig doen • Jezelf wegcijferen • Te bang reageren, dit kan zich onder andere uiten door weg te kijken of terug te trekken

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: “Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?” “Ik zie een heleboel witte petten!” “Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet.” De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

4.4 SMILEYPOSTER

Leerlingen en de smileyposter

Welk gedrag willen we wel en niet op de Hoeksteen? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. De smileyposter is het vertrekpunt van hun gedrag.

Volwassenen en de smileyposter

Wat mogen wij (team CBS De Hoeksteen en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders, oa'er, IB-er, gedragspecialist en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of digitaal niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: We spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en De Hoeksteen.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens, zodat de ander rekening met je kan houden.

Leerlingen en het incheckmoment

Vanaf groep 1 leren we de leerlingen om hun gevoelens te verwoorden. Dit gebeurt door middel van een incheckmoment aan het begin van de dag. Zo kan een leerling aangeven hoe hij zich voelt en kan de leerkracht hierover met de leerling in gesprek gaan.

4.5 AFSPRAKENPOSTER

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. Deze staan op de Kanjerafsprakenposter die in elke groep hangt. De kleuren verwijzen naar de petten.

Motor en Benzine: alles wat aandacht krijgt, groeit!

Leerlingen

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag (motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te kiezen om geen benzine te geven. In onveilige klassen bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst (status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag.

Leerkracht

De leerkracht probeert in de klas benzine (aandacht) te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt benzinegevers aan: "Geef maar geen benzine". Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht (benzine) van de leerkracht.

Ouders

Wat kunnen ouders thuis doen? Bevraag uw kind eens of het benzine geeft in de klas. Soms klagen kinderen thuis over vervelend gedrag van een klasgenoot. Het komt geregeld voor dat kinderen onbedoeld zelf benzine blijken te geven aan dit gedrag. Dit kan door erom te lachen, door ernaar te kijken maar ook door te klagen ("oohhh, stil nou eens, nouou, hou nou op..."). Dit houdt onbedoeld het gedrag in stand.

5. WAT DOEN WE ALS HET MIS GAAT EN HOE DOEN WE DAT?

5.1 GEDOE HOORT ERBIJ EN IS LEERZAAM

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

5.2. FASE 1: KIND HEEFT LAST VAN EEN ANDER

Vuistregel van de Kanjertraining: Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen. Zie het onderstaande schema om deze sociale vaardigheid aan te leren:

Tips voor leerkrachten en ouders:

Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?"

- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Welke gedragsvoorbeelden krijgen de kinderen van leerkrachten en ouders?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

5.3 FASE 2: HET STORENDE GEDRAG GAAT DOOR

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen, en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (Kanjermaatje) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (leerkracht, pleinvacht of ouders).

Vaak blijft het bij een incident, en is er géén sprake van structureel pesten.

Tijdens de Gouden Weken wordt het Kanjermaatjessysteem aan de leerlingen geïntroduceerd.

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag, en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten/ Kanjermaatje. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

5.4 FASE 3: IEMAND WORDT STRUCTUREEL LASTIGGEVALLEN VANUIT EEN MACHTSPOSITIE: PESTEN

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen.

Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij binnen De Hoeksteen hanteren.

1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.
 - a. Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
 - b. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets

anders te gaan doen. Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.

c. Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar hun Kanjermaatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.

d. Klasgenoten hebben allemaal Kanjermaatjes. We leren kinderen hoe je een goed Kanjermaatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. We benadrukken dat een Kanjermaatje geen vriend hoeft te zijn. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

2. Betrek de context.

a. Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.

b. De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep.

c. Indien nodig, betrekken wij externen.

3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen. Onze leidraad:

a. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.

b. We delen kinderen niet in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:

c. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.

d. We blijven met respect spreken over en met elkaar.

e. Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

5.5 DIGITAAL PESTEN

Vanaf groep 5 wordt er jaarlijks één leskern van de Kanjertraining besteed aan omgaan met gedrag in de digitale wereld. In deze kernen worden kinderen op hun niveau eraan herinnerd dat:

- zelfbeheersing een groot goed is in het gebruik van Social media;
- je niet altijd weet van wie een bericht afkomstig is;
- dat niet alles kan op internet;
- dat er een oplossing is als je wordt lastiggevallen op internet;
- dat er afspraken zijn te maken voor goed gebruik van internet.

6. DE ROL VAN LEERKRACHTEN, OUDERS EN MT BIJ GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

6.1 WAT IS GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek of materieel. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam. Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren. Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander.

6.2 FYSIEKE VEILIGHEID IN GEVAAR?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: Is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders? In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop.

Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu!

Denk bij schade ook aan herstelrecht:

Voorbeelden:

- Fysiek iets aangedaan: knuffel geven
- Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe
- Uitgescholden: excuusbrief schrijven
- Weglopen: tijd inhalen

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we dat ouders het gedrag ondubbelzinnig afkeuren.

6.3 ONMACHT VERSUS ONWIL

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Zie het uitgebreide Protocol Sociale Veiligheid.

6.4 OUDERS DIE EEN ANDERE OPVATTING HEBBEN

Wat als ouders een andere opvatting hebben over gedrag dan de school? Ouders vinden dat hun kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen. Het kind mag zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten, ouders of de school. Kortom, de rode kant van de smileyposter wordt goedgekeurd door de ouders. De ouder wordt nu doorverwezen naar het MT. Zie het uitgebreide Protocol Sociale Veiligheid.

6.5 STAPPENPLAN GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Het stappenplan is een verkorte versie hoe te handelen als leerkracht bij grensoverschrijdend gedrag.

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. Benoem het gedrag waar je last van hebt
"Ik zie dat...", "Ik hoor dat..."

En wat het met je/de klas doet (gevoel)

"Ik merk dat het ..., "ik heb last van...", "ik vind het storend dat..."

2. "Is het je bedoeling om... (wat doet het met je)?" of "wil je daarmee stoppen? (gewenst gedrag benoemen)"

Nee -> "fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"
"hoe ga je het de volgende keer anders doen?"
"wat spreken we af?"

Ja -> "Meen je dat?"
"Blijf je hiermee doorgaan?"
VERBAZING TONEN

Bij **Ja**:

3. Leiderstaal

- "Kijk me aan", ik wil dat je nu...", "Stoppen nu", "Hier geven ...(materiaal)"
- "Je hebt nu de keus..."

Je luistert naar mij

Consequentie

Bij consequentie, ook daadwerkelijk uitvoeren

- Dicht bij je laten zitten
- "Ik spreek je straks.. (na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek
- Uit de klas (eventueel hulp van collega/directie)
- Ouders bellen

4. In beide keuzes een kind-gesprek voeren. (Buiten lestijd, kind eerst laten afkoelen)

Vraag nogmaals naar **BEDOELING**

- "Is het jouw bedoeling om hiermee door te gaan?"
- "Wil jij echt dat ik jou zie als....?"

Onmacht

Nee, ik wil stoppen:

- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders informeren

Onwil

Ja, ik wil doorgaan:

- Ouders bellen voor een gesprek
- kind uit de klas

Gesprek met ouders:

Keuren ouders het gedrag af?

Ja

Hulp aanbieden
Passende plek indien nodig
Maak samen een plan
- 2 klassen hoger/lager
- Puppytraining

Ja, maar

School: stelling nemen
'geen excuus voor
wangedrag'
Wilt u dat uw kind...?

Nee

Grenzen school aangeven (Smileyposter)
Schorsen
Is dit de juiste school voor u?
Kind voorlopig uit de klas, bedenktijd ouders
Gedrag verandert niet? Vervangende school

Interne time-out

Bij stap 4 maken de leerkracht en de leerling gebruik van een gespreksformulier tijdens hun gesprek. Wij vinden het belangrijk dat leerlingen nadenken over de stappen die gezet zijn en de gevolgen hiervan. Het formulier is hierbij helpend. Daarnaast krijgt de leerling wat werk mee dat hij zelfstandig kan maken voor als het gespreksformulier is ingevuld. Ouders worden telefonisch op de hoogte gesteld.

Externe time-out

In dit geval is de overtreding van de regels dermate ernstig dat de leerling met onmiddellijke ingang de toegang tot school moet worden ontzegd. Zie het uitgebreide Protocol Sociale Veiligheid.

Schorsing en verwijdering

Hiertoe wordt besloten wanneer de afspraken die gemaakt zijn tijdens het oudergesprek worden overtreden (herhaling van ontoelaatbaar gedrag) óf wanneer het incident dermate ernstig is dat een hervatting van de schoolsituatie voor betreffende leerling in de groep en/of met betreffende leerkracht, na één dag niet verantwoord is. Hiervoor is altijd toestemming van de directeur nodig en zij volgt hierbij het protocol Schorsing en Verwijdering .

6.6 VERTROUWENSPERSOON

Leerkrachten, leerlingen en ouders kunnen binnen de Hoeksteen bij de vertrouwenspersoon terecht. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat ouders ontevreden zijn over de aanpak van een leerkracht of over zaken die in de groep voorvallen. De juiste weg is dan altijd om eerst een gesprek met de betreffende leerkracht aan te vragen en het probleem kenbaar te maken. Gelukkig worden zo verreweg de meeste problemen opgelost. Het kan zijn dat de klacht een zeer vertrouwelijk karakter draagt. Dit kan kenbaar gemaakt worden bij de vertrouwenspersonen binnen onze school. Deze persoon zal uw klacht zeer vertrouwelijk behandelen en altijd in overleg met u bepalen of er verdere stappen dienen te worden ondernomen en zo ja, welke. Binnen onze school zijn dit: Elize Oleke en Hilde van Mourik.

7. ZIEN! EN SEO-LEERLIJNEN

Om de veiligheid in en rond de school goed in kaart te brengen en de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen te volgen, wordt er gebruik gemaakt van twee leerlingvolgsystemen. Dit zijn Zien! en de SEO-leerlijnen van Parnassys.

7.1 ZIEN! (GROEP 3-8)

ZIEN! is een leerlingvolgsysteem dat gebruikt wordt om te kijken hoe kinderen in groep 3 tot en met 8 zich voelen en met anderen omgaan. Met ZIEN! wordt bekeken hoe sociaal een kind zich gedraagt. Dit gebeurt door vijf verschillende soorten sociaal gedrag te observeren. Zo wordt duidelijk in hoeverre een kind zich vriendelijk en behulpzaam gedraagt (dit noemen we pro-sociaal gedrag). Voorbeelden hiervan zijn: helpen, samenwerken en rekening houden met anderen.

Ook kijkt ZIEN! naar hoe een kind zich emotioneel voelt. Dit gebeurt aan de hand van twee belangrijke dingen: welbevinden (hoe fijn en veilig een kind zich voelt) en betrokkenheid (hoe actief en geïnteresseerd een kind meedoet). Deze twee dingen zijn heel belangrijk voor een goede ontwikkeling op school.

7.1.1 LEERLINGVRAGENLIJST

Twee keer per jaar vullen de leerlingen van groep 5-8 de leerlingen vragenlijst in. Met deze vragenlijst geven leerlingen aan hoe zij over zichzelf denken in de schoolsituatie en hoe zij zich voelen in bepaalde situaties.

De vragenlijst bestaat uit twee delen:

- Zien! Leer- en leefklimaat. Deze vragenlijst bevat 36 stellingen met betrekking tot de betrokkenheid, het welbevinden, relatie met andere kinderen, autonomie, de pestbeleving, het pestgedrag en de veiligheidsbeleving van de leerling.
- ZIEN! Sociale vaardigheden. Deze vragenlijst bevat 22 stellingen met betrekking tot de sociale vaardigheden van de leerling, uitgewerkt in ruimte nemend en ruimte gevend gedrag.

7.1.2 LEERKRACHTVRAGENLIJST

Na de kennismakingsweken in het nieuwe schooljaar vult de leerkracht de leerkrachtvragenlijst in. De vragenlijst wordt zo objectief mogelijk ingevuld, omdat er gescoord wordt op basis van het zichtbare gedrag. De vragenlijst is gericht op het welbevinden en betrokkenheid (signaaldimensies). Daarnaast wordt er gekeken naar sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing en inlevingsvermogen.

7.1.3 AANPAK NA AFNAME VRAGENLIJST

De resultaten van verschillende vragenlijsten worden naast elkaar geplaatst bij de analyse van de gegevens. De leerlingvragenlijst wordt vergeleken met de vragenlijst die de leerkracht heeft ingevuld. Tevens wordt de leerlingvragenlijst gebruikt voor de veiligheidsbeleving van de leerlingen.

De gedragsspecialist bekijkt de vragenlijst van Zien!leerkracht en Zien!leerlingen en bespreekt dit zowel met de groepsleerkracht als met de IB-er. Er worden conclusies getrokken over het kind of over de groep. Indien nodig worden ouders erbij betrokken en wordt er actie ondernomen.

7.2 LEERLIJN SEO (GROEP 1 EN 2)

In de groepen 1 en 2 wordt gebruik gemaakt van de leerlijn van ParnasSys voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Deze leerlijn is ingedeeld aan de hand van de ZIEN! -begrippen. Deze

leerlijn bestaan uit de volgende onderdelen: betrokkenheid, taakgerichtheid en zelfstandigheid, welbevinden, sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing en inlevingsvermogen.

7.2.1 DOEL OBSERVATIE

De leerkracht observeert gedurende het hele schooljaar de SEO in de groepen 1 en 2. Per periode staan een aantal leerlijnen centraal. SEO-doelen 1B worden gebruikt tijdens leerjaar 1. SEO-doelen 2B worden gebruikt tijdens leerjaar 2. SEO-doelen 2C zijn extra. De observatie wordt aan het einde van het schooljaar gerapporteerd. De registratie per leerling heeft als doel de gedragingen van leerlingen zoals de leerkracht die ervaart in kaart te brengen. Vervolgens biedt het de mogelijkheid om een gezamenlijke aanpak te bespreken en samen te stellen.

7.2.2 AANPAK NA OBSERVATIE

Op het moment dat een bepaalde observatie is ingevuld, kunnen de uitslagen worden bekeken. De kleurcoderingen geven aan hoe de score moet worden bekeken ten opzichte van een vergelijkbare normgroep. De leerkrachten maken twee keer per jaar een analyse van de observatie en deze wordt besproken met de gedragsspecialist en de IB-er. Er worden conclusies getrokken over het kind of over de groep. Indien nodig worden ouders erbij betrokken en wordt er actie ondernomen.

7.3 SOCIOGRAM

Vanaf groep 5 wordt er in november het sociogram van de Kanjertraining bij de leerlingen afgenomen door de leerkracht. De gedragsspecialist interpreteert het resultaat en dit wordt besproken tijdens de eerste Zien-bespreking van het schooljaar.